

Energiebewust ondernemen

Het Helmonds bedrijfsleven over bewust omgaan met energie

Gemeente Helmond

Energiebewust ondernemen

Het Helmonds bedrijfsleven over bewust omgaan met
energie

Onderzoek en Statistiek

COLOFON

Titel: Energiebewust ondernemen: *Het Helmonds bedrijfsleven over bewust omgaan met energie*, 2015

Opdrachtgever: Gemeente Helmond

Opdrachtnemer: Afdeling Onderzoek en Statistiek
Gemeente Helmond
Marian Foolen

Datum: November 2015

Samenvatting

Aanleiding

Helmond streeft naar een beter milieu. Dit om, niet alleen nu maar ook in de toekomst, een stad te zijn waarin mensen gezond, veilig en prettig kunnen leven. Er wordt door de gemeente daarom volop geïnvesteerd in zaken als een schone bodem en schone lucht en gestimuleerd dat zuinig wordt omgegaan met groene ruimte, energie en grondstoffen. De gemeente kan en hoeft dit niet alleen te doen. Naast de inwoners wordt ook van de bedrijven verwacht dat zij hun steentje bijdragen aan een duurzamer Helmond. Hoewel er nog veel werk verzet kan worden gaan steeds meer bedrijven ook daadwerkelijk bewust(er) om met energie. Dit gebeurt op vele verschillende manieren, op verschillende niveaus en in verschillende samenwerkingsverbanden. Een van die samenwerkingsverbanden komt tot uiting in het Helmonds Energie Convenant. Door het convenant te ondertekenen spreken gemeente, Stichting Bedrijventerreinen Helmond (SBH) en de betrokken bedrijven af om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren. Ook buiten dit convenant om zijn bedrijven bezig met het bewust(er) omgaan met energie. Er is echter weinig zicht op de mate waarin het bedrijfsleven hiermee bezig is. Om hier een beter beeld van te krijgen is er – in samenwerking met Stichting Bedrijventerreinen Helmond – een vragenlijst uitgezet onder Helmondse bedrijven (op de bedrijventerreinen). Op die manier krijgen we meer inzichtelijk hoe het Helmonds bedrijfsleven energiebewust ondernemen integreert in haar bedrijfsvoering.

Doel van het onderzoek

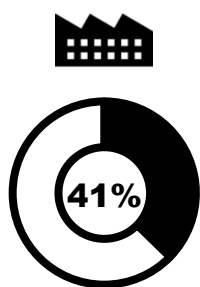
Het doel van dit onderzoek is antwoord geven op de vraag hoe en in welke mate het Helmonds bedrijfsleven bewust omgaat met energie en dit integreert in haar bedrijfsvoering.

Bevindingen

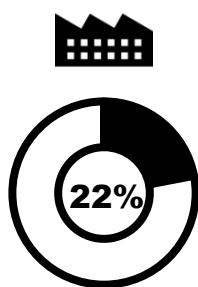
Hieronder puntsgewijs de belangrijkste bevindingen:

Hoe bewust gaan bedrijven in de praktijk om met energie?

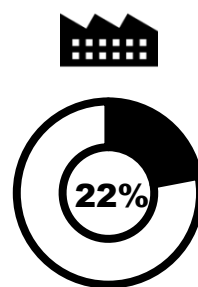
- Een deel van de Helmondse bedrijven is bewust bezig met energie. Zo heeft ruim 1 op de 5 bedrijven een (concrete dan wel meer algemene) energiedoelstelling geformuleerd. Het merendeel van deze bedrijven heeft een eigen doelstelling opgesteld. De rest houdt vast aan landelijke afspraken. Van de bedrijven die geen energiedoelstelling geformuleerd hebben is een deel wel bezig met duurzame energie.
- De bedrijven met een concrete energiedoelstelling hebben over het algemeen een besparingspercentage per jaar of een percentage voor een langere periode vastgelegd dat, afhankelijk van het bedrijf, betrekking heeft op het totale energiegebruik, het elektriciteitsgebruik of het gasgebruik, de CO₂-uitstoot, de toepassing van zon als energiebron en/of de toepassing van LED als verlichting.
- 4 op de 10 bedrijven werkt op één of meerdere manieren samen met andere bedrijven. De meest genoemde vorm van samenwerking is het gebruik van de expertise van adviseurs en installateurs.
- 22% van de bedrijven heeft nog concrete energieplannen voor de toekomst. Deze plannen liggen voornamelijk in de sfeer van toepassing van Ledverlichting, de aanschaf van energiezuinige (verwarmings)installaties en machines, hergebruik van restwarmte, het beter afstellen van installaties en het zelf opwekken van duurzame energie.

werkt samen met andere bedrijven op het gebied van energiemaatregelen

heeft een (eigen) **energiedoelstelling** geformuleerd

heeft nog **concrete plannen** voor de toekomst

Wat hebben bedrijven nodig van de gemeente en SBH om (nog) bewust(er) om te gaan met energie?

- Op de vraag wat het bedrijf nodig heeft van de gemeente Helmond om (nog) meer energie te kunnen besparen geeft meer dan een derde aan informatie en advies te willen van de gemeente. Eenzelfde deel wil dit ook van Stichting Bedrijventerreinen Helmond. Een vijfde van de bedrijven vindt het daarnaast (ook) wenselijk dat SBH en/of de gemeente de samenwerking met andere bedrijven – op het gebied van energiemaatregelen – faciliteert.

Wat hebben bedrijven nodig van:

bedrijventerreinen
● ● ● ● ● Helmond

informatie en advies

36%

34%

faciliteren van samenwerking tussen bedrijven op het gebied van energiemaatregelen

20%

20%

een onafhankelijke energiescan (alleen mogelijk door SBH)

n.v.t.

5%

iets anders

7%

19%

geen idee

47%

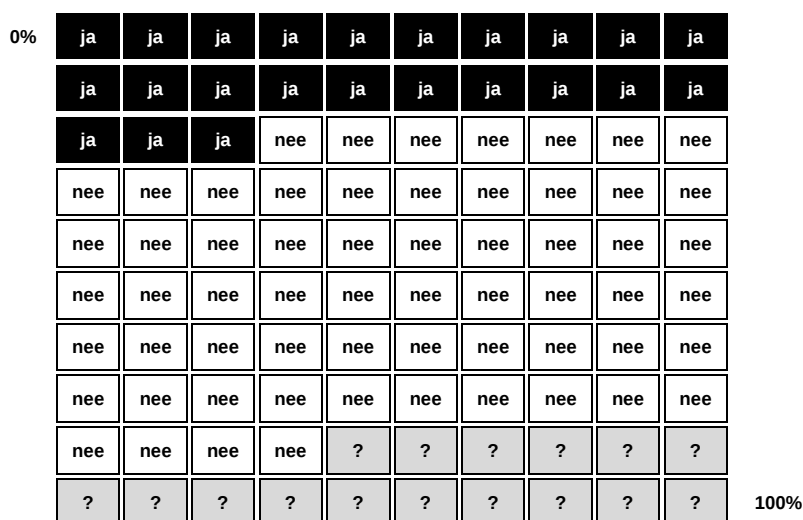
46%

- Bedrijven willen, als het gaat om energiebesparing, het liefst geïnformeerd worden via de website van de gemeente Helmond en de website van Stichting Bedrijventerreinen Helmond.
- Een groepje bedrijven geeft daarnaast aan het fijn te vinden als de gemeente en/of SBH contact op neemt met de verhuurder van hun bedrijfspand. Zij zijn voor een groot deel, als het gaat om energiebesparing, namelijk afhankelijk van de verhuurder. Deze vorm van afhankelijkheid wordt niet alleen hier, maar op meerdere plekken in de vragenlijst genoemd als 'struikelblok' voor bedrijven om bewust bezig te kunnen zijn met energie.

Hoe bekend is het Helmonds Energie Convenant onder Helmondse bedrijven?

- Ca. 23% van de bedrijven is bekend met het Helmonds Energie Convenant. Een klein deel hiervan heeft het convenant ook ondertekend. Een kwart van de bedrijven die het HEC niet kent is er wel in geïnteresseerd.
- Onder de bedrijven die het HEC niet kennen – en ook aangeven geen interesse te hebben in extra informatie over het HEC – zitten wel bedrijven die al bezig zijn met duurzame energie en/of een energiedoelstelling hebben geformuleerd. Het zijn dus niet per se bedrijven die geen oog hebben voor duurzame energie.

Bedrijven bekend met HEC?

De resultaten van het onderzoek zullen zowel bij de gemeente als bij Stichting Bedrijventerreinen Helmond worden vertaald in een aantal concrete actiepunten en/of meegenomen worden in de verdere beleidsvorming.

Inhoud

Samenvatting.....	i
1 Inleiding.....	3
1.1 Doelstelling	3
1.2 Respons	3
1.3 Leeswijzer.....	4
2 Bewust omgaan met energie in de praktijk.....	5
2.1 Beperkt deel bedrijven wekt zelf duurzame energie op	5
2.2 1 op de 5 bedrijven heeft energiedoelstelling.....	5
2.3 41% bedrijven werkt samen met andere bedrijven op het gebied van energiemaatregelen	8
2.4 Vijfde van de bedrijven heeft (nog meer) concrete energieplannen voor de toekomst.....	10
3 Benodigde tools om bewust om te gaan met energie	13
3.1 Bedrijven willen van de gemeente vooral informatie en advies over energiemaatregelen	13
3.2 Bedrijven willen van SBH vooral informatie en advies over energiemaatregelen.....	13
3.3 Bedrijven willen via websites gemeente en SBH geïnformeerd worden	14
4 Bekendheid Helmonds Energie Convenant.....	17
4.1 Bijna kwart bedrijven bekend met Helmonds Energie Convenant	17
5 Overige suggesties en opmerkingen	19
Bijlage 1 Open antwoorden: Wat hebben bedrijven nodig van de gemeente Helmond?	21
Bijlage 2 Open antwoorden: Wat hebben bedrijven nodig van SBH?	22
Bijlage 3 Open antwoorden: Wat willen bedrijven nog kwijt?	23

1 Inleiding

Helmond streeft naar een beter milieu. Dit om, niet alleen nu maar ook in de toekomst, een stad te zijn waarin mensen gezond, veilig en prettig kunnen leven. Er wordt door de gemeente daarom volop geïnvesteerd in zaken als een schone bodem en schone lucht en gestimuleerd dat zuinig wordt omgegaan met groene ruimte, energie en grondstoffen. De gemeente kan en hoeft dit niet alleen te doen. Naast de inwoners wordt ook van de bedrijven verwacht dat zij hun steentje bijdragen aan een duurzamer Helmond. Hoewel er nog veel werk verzet kan worden gaan steeds meer bedrijven ook daadwerkelijk bewust(er) om met energie. Dit gebeurt op vele verschillende manieren, op verschillende niveaus en in verschillende samenwerkingsverbanden. Een van die samenwerkingsverbanden komt tot uiting in het Helmonds Energie Convenant. Door het convenant te ondertekenen spreken gemeente, Stichting Bedrijventerreinen Helmond en de betrokken bedrijven af om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren. Ook buiten dit convenant om zijn bedrijven bezig met het bewust(er) omgaan met energie. Er is echter weinig zicht op de mate waarin het bedrijfsleven hiermee bezig is. Om hier een beter beeld van te krijgen is er een vragenlijst uitgezet onder Helmondse bedrijven (op de bedrijventerreinen). Op die manier krijgen we meer inzichtelijk hoe het Helmonds bedrijfsleven energiebewust ondernemen integreert in haar bedrijfsvoering.

1.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is antwoord geven op de vraag hoe en in welke mate het Helmonds bedrijfsleven bewust omgaat met energie en dit integreert in haar bedrijfsvoering.

1.2 Respons

De volgende bedrijven – de doelgroep - hebben in de tweede week van september 2015 per brief een uitnodiging ontvangen voor het invullen van een digitale vragenlijst:

- alle bedrijven op de Helmondse bedrijventerreinen;
- bedrijven buiten de bedrijventerreinen met minstens 10 werkzame personen in de sectoren Winning van delfstoffen, Industrie, Elektriciteit, aardgas, stoom en lucht, Winning/distributie van water en Bouwnijverheid.

Twee weken na het versturen van de uitnodiging hebben de bedrijven die tot dan toe niet hadden gereageerd een herinneringsbrief gekregen.

In totaal zijn er 922 uitnodigingsbrieven de deur uit gegaan. Hiervan is een handjevol retour gekomen omdat het bedrijf niet meer bestaat, de postbus niet meer bestaat of omdat het bedrijf is verhuisd naar een locatie buiten Helmond. In totaal zijn 905 brieven 'aangekomen'. Uiteindelijk zijn er 245 vragenlijsten ingevuld. Dit betekent een responspercentage van 27%.

De groep bedrijven die de enquête heeft ingevuld wijkt qua samenstelling niet veel af van de groep bedrijven die dat niet heeft gedaan. We zeggen daarmee dat de groep responderende bedrijven representatief is voor de totale doelgroep.

1.3 Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk met resultaten kijkt naar de vraag hoe het Helmondse bedrijfsleven in de praktijk omgaat met energiebesparing. Het daaropvolgende hoofdstuk gaat in op de vraag wat bedrijven nodig hebben van de gemeente en Stichting Bedrijventerreinen Helmond in hun weg naar een energiebewuste bedrijfsvoering. Het laatste hoofdstuk gaat in op de bekendheid van het Helmonds Energie Convenant.

2 Bewust omgaan met energie in de praktijk

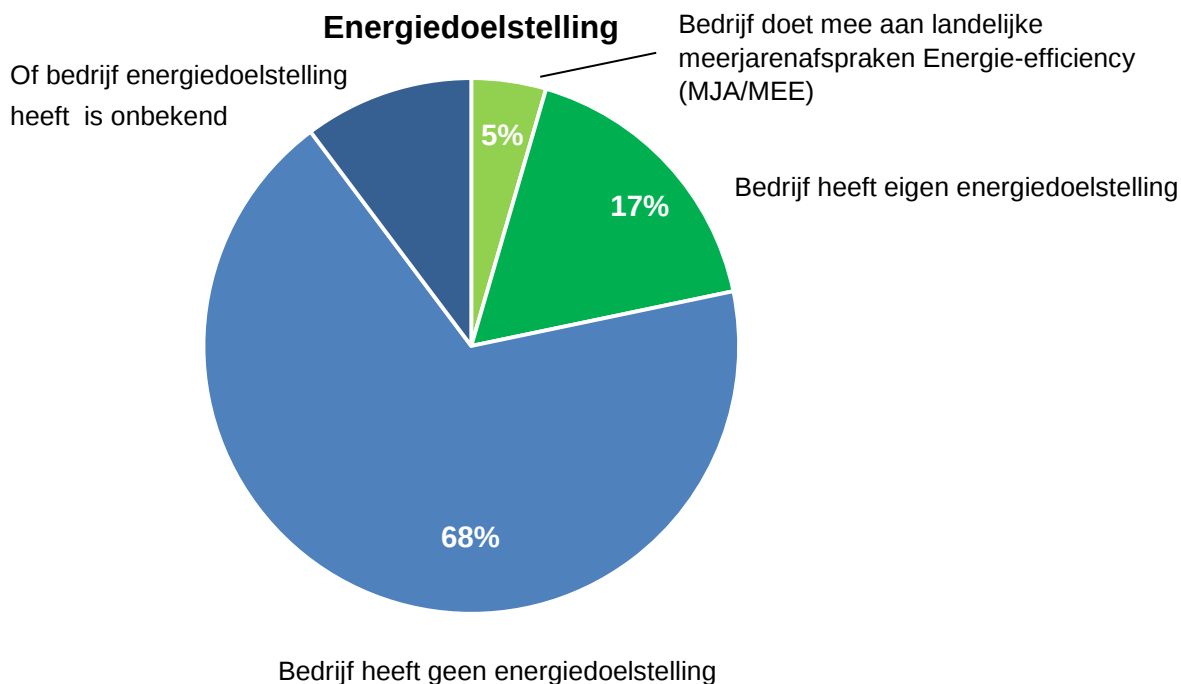
Een deel van de bedrijven is al bewust bezig met energie. De manier waarop en de mate waarin dit gebeurt verschilt per bedrijf. Naast de meer gangbare vormen van energiebesparing (zoals het uitdoen van verlichting indien niet nodig, computers uitzetten indien niet nodig, het lager zetten van de verwarming etc. etc.) kiezen ook steeds meer bedrijven voor meer verder gaande maatregelen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op welke wijze Helmondse bedrijven bewust omgaan met energie.

2.1 Beperkt deel bedrijven wekt zelf duurzame energie op

Vanuit dit onderzoek geeft 3% van de bedrijven aan zelf energie op te wekken. Dit gebeurt in het merendeel van de gevallen door middel van de zon. Eén bedrijf geeft aan energie op te wekken door het gebruik van gas. Vanuit andere bronnen (waaronder Stichting Bedrijventerreinen Helmond) weten we echter dat er in Helmond meer bedrijven zijn die op een andere manier duurzame energie inzetten in de bedrijfsvoering (o.a. toepassing warmte koude opslag). Deze bedrijven hebben waarschijnlijk niet meegewerkt aan de enquête.

2.2 1 op de 5 bedrijven heeft energiedoelstelling

Een vijfde van de bedrijven heeft een energiedoelstelling geformuleerd. Van de groep bedrijven met een energiedoelstelling houdt weer een vijfde vast aan de landelijke Meerjarenaafspraken energie-efficiency (MJA/MEE). De Meerjarenaafspraken is een vrijwillige – maar niet vrijblijvende – afspraak tussen overheid, bedrijfsleven en instellingen om de energie-efficiency van producten, diensten en processen te verbeteren en daarbij het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. De rest van de bedrijven met een energiedoelstelling heeft een *eigen* energiedoelstelling opgesteld waarvan een fors aantal bedrijven ook concrete streefwaarden heeft geformuleerd.

De doelstellingen die bedrijven zelf hebben geformuleerd ten aanzien van energie zijn heel concreet of juist meer algemeen van aard. De bedrijven die een concrete energiedoelstelling hebben geformuleerd, hebben over het algemeen een besparingspercentage per jaar of een percentage voor een langere periode vastgelegd dat, afhankelijk van het bedrijf, betrekking heeft op:

- het totale energiegebruik;
- het elektriciteitsgebruik of het gasgebruik;
- de CO₂-uitstoot;
- de toepassing van zon als energiebron;
- de toepassing van LED als verlichting.

Bedrijven die hun globale streven hebben omschreven (bv. 'zo energiezuinig mogelijk ondernemen') hebben geen concrete percentages vastgelegd.

Alle antwoorden zijn hieronder weer gegeven.

BEDRIJVEN MET EEN EIGEN ENERGIEDOELSTELLING

Bedrijven met concrete streefwaarden

- 80% van onze energie zelf opwekken d.m.v. de zon
- (...) zal in de komende periode van 2013-2016 onder de 2% per jaar (= 8%) efficiencyverbetering blijven. Dit komt omdat het een relatief nieuw productieproces is dat in 2000 volgens de laatste stand der techniek is gebouwd. Hierdoor blijken de besparingsmogelijkheden aan de bestaande installatie beperkt. Grote investeringen in energiebesparingen zijn op dit moment niet mogelijk omdat de financiële middelen aangewend dienen te worden om het bestaande productieproces aan te passen voor het produceren van speciale producten.
- Als MVO doelstelling hebben wij een jaarlijkse reductie van 3% gepland. Puur en alleen op het gebied van energie zijn wij in Nederland slimme thermostaten aan het uitrollen die zorgen voor een gasbesparing voor 20%
- Besparing op elektriciteit van 1% buiten het gebruik voor de productiemachines. Vermindering van het papierverbruik, beperking van transportbewegingen
- De verplichte doelstelling: gemiddeld 2% energiebesparing per jaar, ook kijken naar energiebesparing in de keten en duurzame energie gebruik/opwekking. In de praktijk zullen we het zeker gedurende deze EEP niet gaan halen door met name grote besparingen in het verleden
- Doelstelling gasverbruik reductiedoelstelling: 25% in 2020 berekend op CO₂ emissie per geproduceerde ton korrels
- In 2015 25% energieverbruik verminderen t.o.v. 2014
- In 2020 moet er 20% minder CO₂-uitstoot per €/omzet zijn gerealiseerd t.o.v. 2010
- In het meerjarenplan (MJP) heeft de vleessector toegezegd maatregelen te treffen die in 2016 tot een jaarlijkse besparing van 425,0 TL leiden, 10,6% van het totale energieverbruik
- Jaarlijks willen wij een energiebesparing realiseren van 5%. Dit gecorrigeerd naar de buitentemperatuur
- Reductie CO₂-uitstoot voor 2015 met 1%
- Reductie van energie met 10% in 5 jaar. Tevens gebruik maken van zuinige motoren, isolatiepanelen, witte daken enz. Effluent waterzuivering omzetten in kwaliteit leidingwater
- (...) heeft op de CO₂-prestatieladder niveau 5, en om dat te behouden moeten we jaarlijks energie, brandstof en dus CO₂ besparen om deze status te behouden. Dit wordt ook jaarlijks meegenomen in directiebeoordeling en externe audits
- Eind 2016 alle lichtbronnen vervangen door Led en aanschaf nieuwe ketel voor verwarming
- Wij hebben afgelopen jaar de gehele verlichting omgezet naar LED verlichting, in het bedrijfspand een isolerend plafond aangebracht

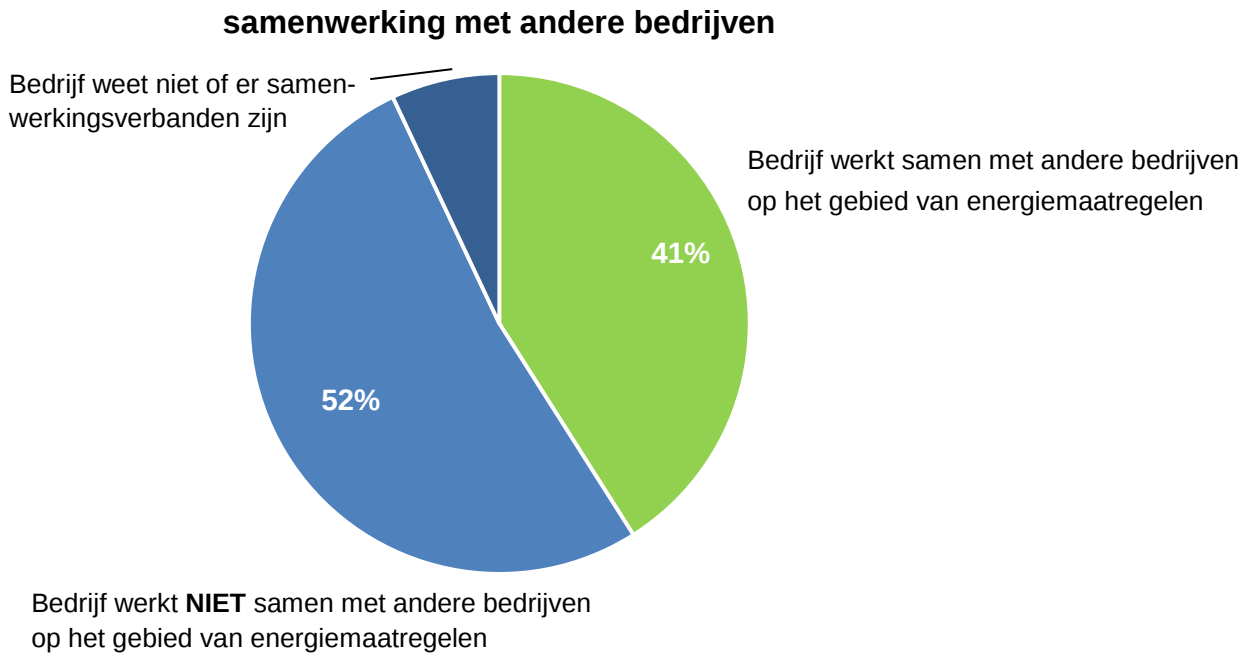
Algemeen streven

- Wij hebben van ons gehele bedrijf een grote energieberekening gemaakt. Daarbij hebben wij elektriciteit en verwarming omgezet naar joules. Dit staat in een groot overzicht en dit noemen we de "Jouleberekening". De doelstelling voor de komende jaren genereert automatisch door gebruik te maken van de gemiddelde afname van de afgelopen 5 jaar (een soort voortschrijdend gemiddelde)
- Wij zijn bewust van onze CO²-uitstoot die volledig wordt gecompenseerd door de Climate Neutral Group. We zoeken voortdurend naar manieren om CO²-uitstoot te reduceren en hebben ons laten certificeren op niveau 3 van de CO²-prestatieladder. We scheiden zo veel mogelijk afval en recyclen verpakkingsmateriaal. (...) is proactief en betrokken
- Besparing maandelijks
- Bewustwording en besparing
- Een afbouw van het energieverbruik t.o.v. het productie volume. Te realiseren door op zich rendabele investeringen
- Energieverbruik in 2015 verlagen door isolatie en efficiënter verwarmen
- Er zijn diverse thema's binnen onze organisatie die we voor het voetlicht brengen. CO₂neutraal in 2020, CO₂bewust MVO
- Erg op energieverbruik letten en diverse aanpassingen voor energieverbruik te verlagen
- Gelijkblijvend energieverbruik bij hogere productie
- Gezamenlijke reductie verbruik energie op B.Z.O.B.
- In het kader van MVO Nederland zo duurzaam mogelijk omspringen met energie en waar mogelijk energie besparen
- Lampen uit indien niet nodig. Zo weinig mogelijk stookkosten, trui aan
- Men probeert rekening te houden met energieverbruik/veel Ledverlichting
- Minimaal de kachel laten branden, geen nachtverlichting
- Oplettend volgen waar de energie verbruikt wordt en waar mogelijk verbeterd wordt. Personeel bewust maken op het gebruik maken van energie
- Reduceren van het stroomgebruik
- Wij streven naar een CO₂neutrale bedrijfsvoering
- Wij willen bewust omgaan met energie en besparen waar mogelijk. Bij investeringen wordt gekeken naar energiezuinige oplossingen
- Zeer zuinig met licht, verwarming etc.
- Zo energiezuinig ondernemen, continu monitoren naar verbeteringen
- Zoveel mogelijk gebruik maken van energiebesparende producten en werkwijzen
- Zuinig omgaan met energie, milieubewust ondernemen

Noot: onder de bedrijven met een eigen energiedoelstelling zitten ook een aantal bedrijven die zijn aangesloten bij het HEC

2.3 41% bedrijven werkt samen met andere bedrijven op het gebied van energiemaatregelen

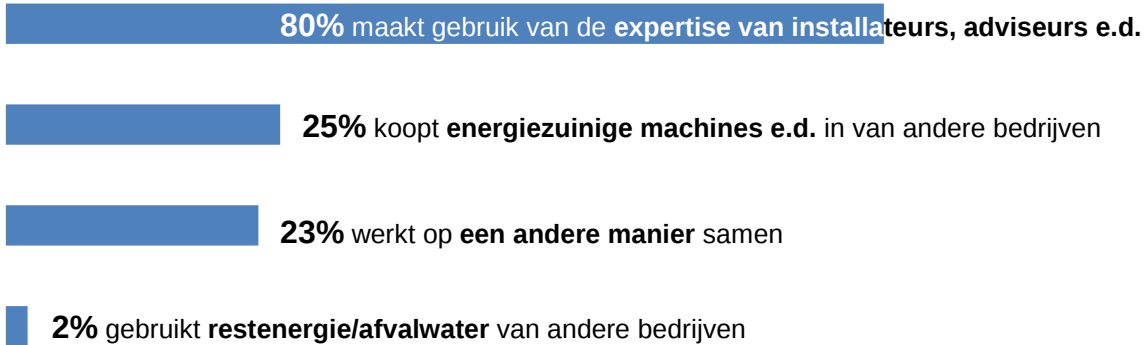
4 op de 10 bedrijven werkt op één of meerdere manieren samen met andere bedrijven. De helft van de Helmondse bedrijven geeft aan niet samen te werken met andere bedrijven op het gebied van energiemaatregelen. Een klein deel geeft aan niet te weten of ze samenwerkingsverbanden hebben met andere bedrijven. 8% van de bedrijven die nog geen samenwerkingsverband(en) heeft (of niet weet of ze er zijn) wil dit wel graag.

2.3.1 Merendeel bedrijven werkt samen met adviseurs en installateurs

Bedrijven die samenwerken maken vooral gebruik van het advies en de expertise van installateurs en adviseurs. Een kwart van de bedrijven die samenwerkt koopt energiezuinige machines en dergelijke in. Een klein deel van de bedrijven gebruikt restenergie en/of afvalwater van andere bedrijven. Iets minder dan een kwart werkt op een andere manier samen (zie ook overzicht hieronder). 27% van de bedrijven die samenwerkt doet dit in verschillende vormen. 73% geeft aan één vorm van samenwerking te zijn aan gegaan op het gebied van energiemaatregelen.

Vormen van samenwerking met andere bedrijven

0%

100%

Noot: de percentages tellen niet op tot 100 omdat er bedrijven zijn die op meerdere manieren samenwerken met andere bedrijven

23% van de samenwerkende bedrijven geeft aan (ook nog) op een andere manier samen te werken met bedrijven wanneer het gaat om energiebesparing. De bedrijven die op een andere manier samenwerken, noemen onder meer de volgende samenwerkingsverbanden:

- Helmonds Energie Convenant;
- Branche- en sectorgenoten (o.a. via de MJA/MEE-afspraken);
- Inkoopcollectieven (energie-inkoop);
- Verhuurders/eigenaren van panden;
- Bedrijven in de omgeving (bv. Automotive Campus).

Alle antwoorden worden hieronder weergegeven.

ANDERE MANIEREN VAN SAMENWERKING T.A.V. ENERGIEBESPARING

Formele samenwerkingsverbanden

- Aangesloten bij Helmonds Energie Convenant
- Aangesloten bij het MJA

Overig

- Via de Automotive Campus
- Besparingsmogelijkheden zijn sectorgewijs verzameld en voor iedereen inzichtelijk gemaakt
- (...) heeft een lijst van best practices om te werken aan duurzaamheid. Energiebesparing is hierin een onderdeel
- Er wordt onderzocht of we, in samenwerking met de verhuurder van ons pand, een zonnestroominstallatie kunnen bouwen
- Extra tochtstroken voor de laaddocks, deuren dicht
- Gezamenlijke inkoop van energie, blindstroomcompensatie etc.
- Inkopen via energiecollectief
- Omdat we onderdeel zijn van LGI is er een samenwerkingsverband met andere Amerikaanse kabelbedrijven genaamd de STCE. In deze samenwerking zijn onder andere energie efficiëntie-afspraken gemaakt
- Onderzoeksprogramma's van onze machines beter af stemmen op noodzakelijke behoeftes/wagenparkbeheer/CO2bewustwording onder personeel
- Samenwerkingsverband energiebesparing bereiken en gezamenlijke stroom- en gasinkoop
- Wij adviseren op het gebied van energiebesparende maatregelen. Zo zijn wij onder andere aangesloten bij de keten: Helmond Bespaart Energie

- Wij hebben allerlei projecten die met energiemaatregelen te maken hebben. Echter, vanuit het gebouw zelf, werken we niet samen met andere bedrijven
- Wij kopen groepsbreed in
- Wij laten ons informeren door externe bedrijven om te kijken of datgene iets voor ons is
- Wij maken gebruik van een samenwerkingsverband op inkoopgebied en daarnaast worden er in samenwerking met adviseurs maatregelen genomen om personeel bewust te maken van het energiegebruik. In dat kader wordt eind dit jaar een energie besparingsproject gestart
- Wij ontwikkelen en bouwen energiezuinige woningen in samenwerking met de gemeente, installateurs en adviseurs
- Wij zijn bezig ons te oriënteren. We volgen via de zijlijn het HEC en hebben ook de contacten daar. Tot concrete acties heeft dit nog niet geleid.
- Wij zijn wel op zoek naar samenwerkingsmogelijkheden, maar er is nog geen match gevonden

8% van de bedrijven die (nog) niet samenwerken zegt dit wel te willen. Het meest genoemd worden dan collectieven voor gezamenlijke inkoop van energiebesparende producten (vooral zonnepanelen) en energie.

2.4 Vijfde van de bedrijven heeft (nog meer) concrete energieplannen voor de toekomst

Een deel van de bedrijven is al volop bezig met het besparen op energie. Gevraagd is of de bedrijven voor de toekomst ook nog plannen omtrent energiebesparing hebben. 22% van de bedrijven geeft aan nog concrete toekomstplannen te hebben op het gebied van energiemaatregelen. De volgende thema's en onderwerpen worden hierbij onder meer genoemd:

- Toepassing van Ledverlichting;
- Aanschaf energiezuinige (verwarmings)installaties en machines;
- Hergebruik van restwarmte;
- Beter afstellen van installaties (o.a. ventilatie en afzuiging);
- Toepassing van duurzame energie (m.n. zonne-energie, maar ook aardwarmte en windenergie).

Alle antwoorden worden hieronder weergegeven.

TOEKOMSTPLANNEN OP HET GEBIED VAN ENERGIEMAATREGELEN

Concrete energieplannen

- Energie terugwinnen uit groente- en fruitafval
- De plannen zijn opgenomen in het EEP 2013-2016. Momenteel vervangen wij de TL verlichting door Led verlichting
- Aanschaf nieuwe Cv-ketel
- Warmteterugwinning(Led)verlichting
- Vervangen en daarbij isoleren van het dak op termijn Ledverlichting plaatsen. Nieuwe energiezuinige wasinstallatie
- Reductie afvalwater door hergebruik – Montage Ledverlichting in fabriek en magazijnen wordt momenteel gemonteerd. Gebruik van restwarmte van machines in de fabriek voor het verwarmen van het pand
- In 2016 worden alle ventilatie en afzuigsystemen behoefte-afhankelijk geregeld.
- Diverse projecten zijn opgestart zoals zonne-energie op het dak plaatsen i.c.m. Schneider Electric
- Het eerder genoemde energieproject. Daarnaast zullen er synchroon ook een aantal technische maatregelen worden genomen om energie te besparen zoals ook in het recente verleden al is gebeurd. Zo maken we momenteel gebruik van aardwarmte en warmtepompen om de

- temperaturen in de gebouwen op het gewenste niveau te houden
- ICY thermostaten. T5 verlichting
- Ledverlichting, zonnepanelen
- M.i.v. kwartaal 1 van 2016 zijn gecertificeerd voor het MVO certificaat. Daarin zijn ook zaken op gebied van energie opgenomen. Een en ander loopt via ons hoofdkantoor
- PE systeem installeren
- We hebben een energie-efficiëntieplan om door middel van “continuous improvement” het energieverbruik te verminderen. Verbruikscijfers van gas, stroom en water worden geregistreerd en lokaal gerapporteerd maar ook global (...) brengt jaarlijks een “Sustainability Report” uit met onder meer energieverbruik etc. wereldwijd. Lokaal dienen energiebesparende maatregelen die een terugverdientijd <5 jaar hebben, binnen een jaar gerealiseerd te zijn
- Goed kijken of er extra apparatuur nodig is of dat er met minder apparatuur gewerkt kan worden/zuinige apparatuur kopen (o.a. verlichting)/bekijken of zonne-energie op een gegeven moment interessant zou kunnen zijn
- Leaseautobeleid actualiseren CO2doelstelling. Machinepark inventariseren en optimaliseren (brandstofverbruik). Aanschaf van nieuwe machines afstemmen op uitstoot en verbruik
- De koeling die we gebruiken in ons datacenter willen we efficiënter gaan benutten
- We hebben recentelijk alle verlichting binnen ons bedrijf vervangen door Ledverlichting
- Wij gaan door het gehele bedrijf Ledverlichting plaatsen
- Vervangen oude deel lampen door LED
- Vervangen tl-verlichting door Ledverlichting
- Ledverlichting
- We zijn bezig met Ledverlichting
- Onderzoek naar mogelijkheden energiebesparing. Komende periode wordt verlichting aangepakt
- Verlichting en aanpassingen stoomketel
- Zonnecellen, nog meer duurzame producten en systemen vervaardigen welke passen binnen een circulaire economie
- Zonnepanelen (2x)
- Zonnepanelen en Ledverlichting i.p.v. halogeen
- Een nieuwe energievriendelijke CV ketel is een must
- Windmolen bouwen
- Zoeken naar optimalisatiemogelijkheden. O.a. ingeschreven voor zonnepanelen initiatief via BZW

Algemene energieplannen

- Constant blijven zoeken naar machines (apparaten en vervoermiddelen) die energiezuiniger zijn
- Diverse punten uit MJA uitvoeren
- Energieverbruik terug dringen
- Hergebruik en bewuste besparing
- Informatief ben ik benieuwd of zonne-energie interessant en haalbaar kan zijn
- Mogelijkheid tot het plaatsen van zonnepanelen
- Na de realisatie van de nieuwbouw de verbruiken van oud en nieuw in beeld brengen en besparingsmogelijkheden onderzoeken
- Op het moment dat machines aangeschaft worden zal per machine gekeken worden of er een energiezuinigere oplossing is
- Wat genoemd is in de vragenlijst op de agenda zetten
- We blijven zoeken naar mogelijkheden om het verbruik te reduceren. Zelfs wordt overwogen Nederland te verlaten
- Wij willen natuurlijk heel veel opdrachten om aan te geven hoe bedrijven en particulieren zouden kunnen besparen op energie
- Wij zijn bezig een MVO managementsysteem op te zetten. Energie is daar een integraal onderdeel van
- Zojuist een energiescan laten uitvoeren waaruit blijkt dat ons pand in energieklassse F valt, waarop we een gesprek aangaan met de verhuurder. Omdat het niet ons eigen pand is willen we in overleg met hem tot stappen komen om het energieverbruik drastisch te verminderen.

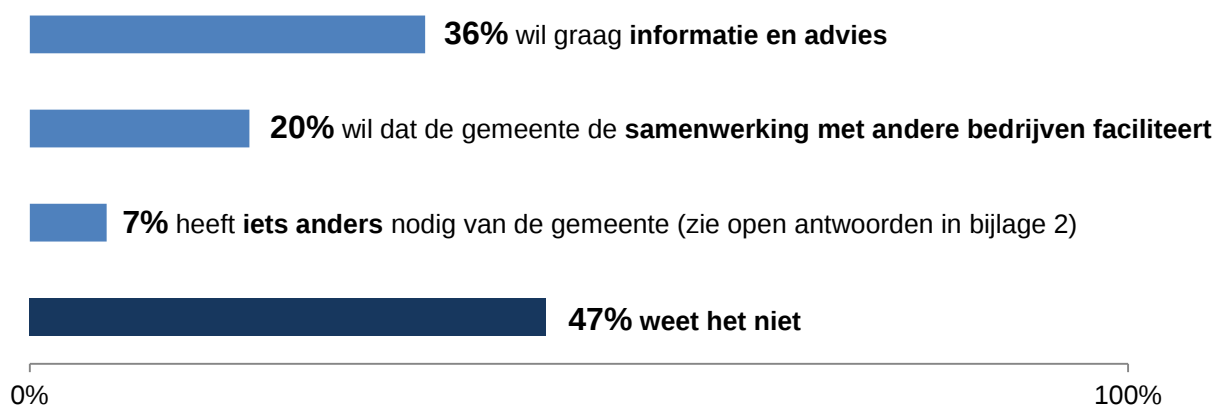
3 Benodigde tools om bewust om te gaan met energie

Bedrijven kunnen op verschillende manieren ondersteuning nodig hebben om in de toekomst (nog) bewust(er) om te gaan met energie. De gemeente en Stichting Bedrijventerreinen Helmond zijn vooral benieuwd wat ze nodig hebben van hen.

3.1 *Bedrijven willen van de gemeente vooral informatie en advies over energiemaatregelen*

Iets meer dan een derde van de bedrijven wil van de gemeente graag informatie en advies over hoe (nog beter) energie te besparen. Daarnaast zegt ook nog eens een vijfde dat het faciliteren van de samenwerking met andere bedrijven gewenst is.

Wat hebben bedrijven nodig van de gemeente?

Noot: de percentages tellen niet op tot 100 omdat er bedrijven zijn die meerdere antwoorden hebben gegeven.

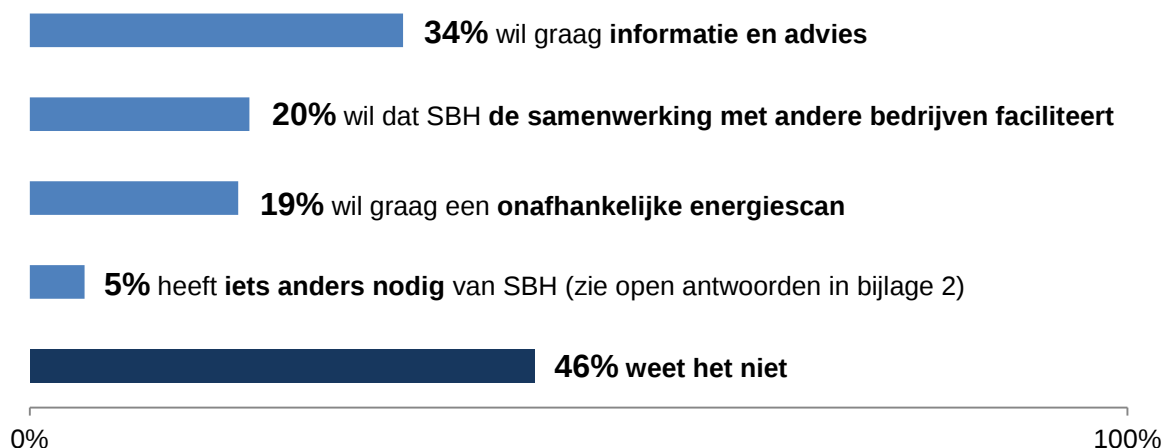
Een klein deel van de bedrijven geeft aan iets anders nodig te hebben van de gemeente Helmond. De suggesties vallen dan vooral samen met subsidie- en financieringsmogelijkheden van energiebesparende maatregelen (bijvoorbeeld voor de aanschaf van zonnepanelen en/of Ledverlichting) en het benaderen van verhuurders van panden (bedrijven zijn voor energiebesparing vaak afhankelijk van deze verhuurders).

Zie bijlage 1 voor een totaaloverzicht van de open antwoorden.

3.2 *Bedrijven willen van SBH vooral informatie en advies over energiemaatregelen*

Net zoals van de gemeente, willen bedrijven vooral informatie en advies over energiemaatregelen van Stichting Bedrijventerreinen Helmond om (nog meer) energie te kunnen besparen. Een vijfde geeft aan een energiescan te willen. Een energiedeskundige loopt dan samen met een vertegenwoordiger van het bedrijf rond en brengt daarbij de energiebesparingskansen van het bedrijf in beeld.

Wat hebben bedrijven nodig van SBH?

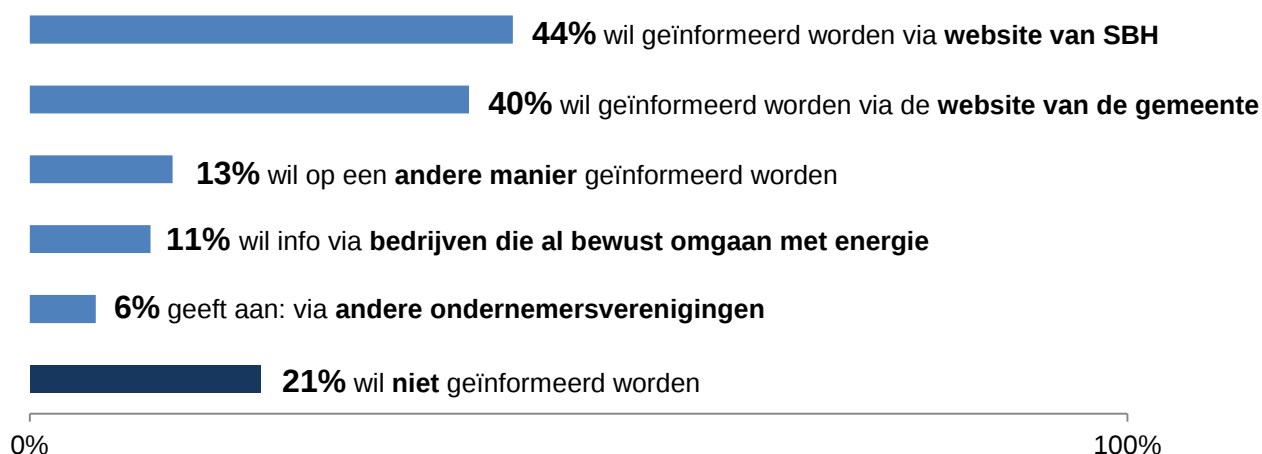
Noot: de percentages tellen niet op tot 100 omdat er bedrijven zijn die meerdere antwoorden hebben gegeven.

5% van de bedrijven geeft aan iets anders te willen van SBH als het gaat om manieren om (nog meer) energie te besparen c.q. zelf op te wekken. Ook hier geven enkele bedrijven aan dat ze afhankelijk zijn van de verhuurder als het gaat om energiemaatregelen. Zij doen de suggestie om SBH contact op te laten nemen met deze verhuurders. Zie bijlage 2 voor een totaaloverzicht van de open antwoorden.

3.3 Bedrijven willen via websites gemeente en SBH geïnformeerd worden

Bedrijven willen, als het gaat om energiebesparing, het liefst geïnformeerd worden via de websites van de gemeente Helmond en de website van Stichting Bedrijventerreinen Helmond. Een kleiner deel wil ook graag informatie maar ziet dat liever gebeuren via bedrijven die al (succesvol) bezig zijn met het besparen van energie. Een vijfde van de bedrijven wil helemaal niet geïnformeerd worden.

Hoe willen bedrijven geïnformeerd worden?

Noot: de percentages tellen niet op tot 100 omdat er bedrijven zijn die meerdere antwoorden hebben gegeven.

1 op de 8 bedrijven wil op een andere manier informatie ontvangen over energiebesparing. De meeste geven aan informatie te willen ontvangen via de mail, al dan niet in de vorm van een (periodieke) nieuwsbrief. Een aantal geven ook aan persoonlijk advies te willen.

4 Bekendheid Helmonds Energie Convenant

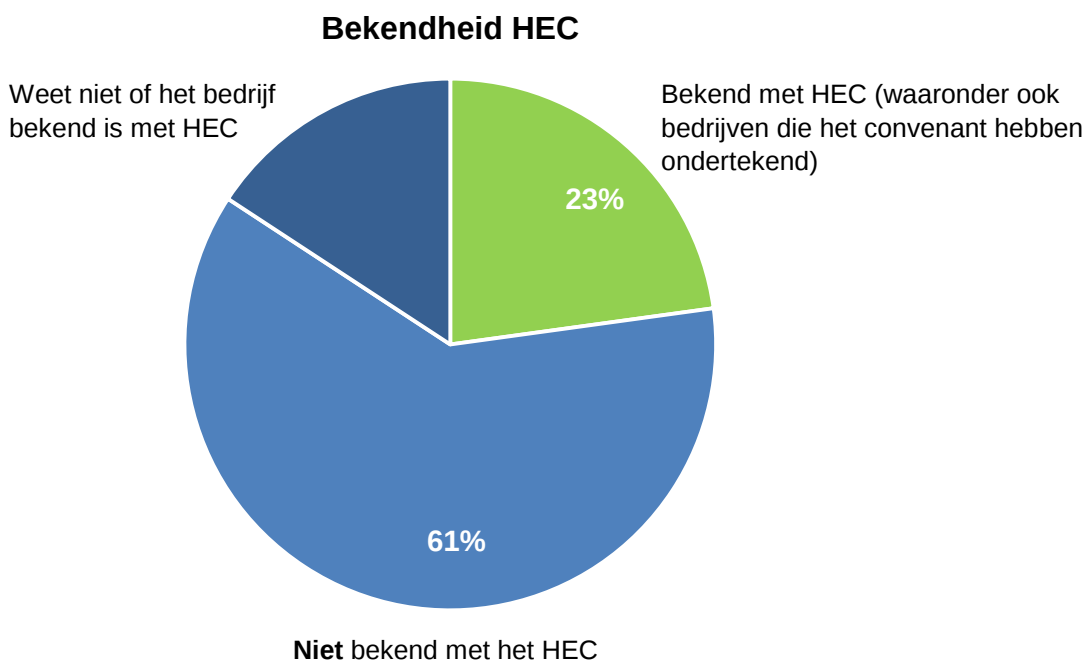
Op 30 januari 2013 heeft een eerste groep Helmondse bedrijven het Helmonds Energie Convenant (HEC) ondertekend. Het convenant is een samenwerking tussen de bedrijven, gemeente Helmond, Stichting Bedrijventerreinen Helmond, Centrummanagement en Wijk- winkelmanagement. De ondertekenaars spreken af om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren.

Tot nu toe (oktober 2015) hebben 26 Helmondse bedrijven het convenant ondertekend. Het grootste deel van deze bedrijven is gevestigd op een van de bedrijventerreinen. Binnenkort zijn er nog enkele bedrijven die het convenant gaan ondertekenen.

4.1 Bijna kwart bedrijven bekend met Helmonds Energie Convenant

Bijna een kwart van de bedrijven kent het Helmonds Energie Convenant (HEC). Een deel hiervan heeft het convenant ook daadwerkelijk ondertekend. Het overgrote deel van de bedrijven is echter niet bekend met het convenant. De kleinere bedrijven (bedrijven met minder dan 10 werkzame personen) zijn binnen deze groep oververtegenwoordigd. Bijna 1 op de 4 bedrijven die het HEC niet kent is wel geïnteresseerd. Stichting Bedrijventerreinen Helmond neemt met deze bedrijven contact op (zij hebben contactgegevens achter gelaten omdat ze willen dat SBH ze verder informeert over het HEC).

Onder de bedrijven die het HEC niet kennen – en ook aangeven geen interesse te hebben in extra informatie over het HEC – zitten wel bedrijven die al bezig zijn met duurzame energie en/of een energiedoelstelling hebben geformuleerd. Het zijn dus niet per se bedrijven die geen interesse hebben in duurzame energie.

5 Overige suggesties en opmerkingen

Op de vraag of bedrijven verder nog iets kwijt willen over het thema Energie, zijn verschillende antwoorden gegeven (zie bijlage 3). Veel bedrijven hebben nogmaals toegelicht welke maatregelen zij al getroffen hebben of willen gaan treffen. Een belangrijk item dat ook hier weer terug komt is het feit dat veel bedrijven afhankelijk zijn van de verhuurder van het bedrijfspand.

Bijlage 1 Open antwoorden: Wat hebben bedrijven nodig van de gemeente Helmond?

WAT HEBBEN BEDRIJVEN NODIG VAN DE GEMEENTE HELMOND OM (NOG) MEER ENERGIE TE BESPAREN EN/OF ZELF OP TE WEKKEN? OPEN ANTWOORDEN

Subsidies en financiële regelingen

- Aanbiedingen om energieverbruik te verminderen zoals aanbieden van zonnepanelen en door groot inkopen een lagere prijs bedingen
- Financiering ervan. Als gevolg van het geweldig Brussel & Den Haag wordt onze branche gedwongen om aan de meest krankzinnige eisen en verplichtingen te doen. Hierdoor dienen wij noodgedwongen enorme zinloze investeringen te doen. Daarnaast worden wij door het bureaucratisch EU-instituut gedwongen om onder de kostprijs te gaan werken. Gevolg is dat de marges alsmat kleiner en kleiner worden en er geen financiële ruimte meer over is. Bij 95% van al onze klanten draait het alleen maar om de allerlaagste prijs waarvoor je de diensten kunt aanbieden. Klanten willen wel kwaliteit, service en MVO, echter, ze willen er geen cent voor betalen. Deze twee zaken staan echter haaks op elkaar. Als DGA'er ben ik zeer regelmatig aan het denken over zonne-energie en andere milieuvriendelijke zaken. Zolang onze onderneming zich nog in een vechtersmarkt (als gevolg van de geweldige Europese aanbestedingen) zit waarbij alleen de prijs telt, zal er weinig of geen financiële ruimte zijn. Kortom, het zal waarschijnlijk alleen bij gedachtes blijven. In de werkelijkheid zullen de gedachtes bijna niet uitvoerbaar zijn.
- Financieringsmogelijkheden voor b.v. zonnepanelen en dergelijke
- Je krijgt wekelijks telefoon van bedrijven voor het aanpassen van de verlichting. Bijvoorbeeld Ledverlichting. Als de gemeente de bedrijven financieel kan ondersteunen om ze over de drempel te helpen, zal de stap naar energiezuinige verlichting eerder gemaakt worden
- Subsidie op bijvoorbeeld zonnepanelen
- Subsidiemogelijkheden faciliteren
- Subsidiereregelingen

Overig

- Betere afspraken met de aanbieder van stadsverwarming. Deze monopolypositie bepaalt de prijs. Onze energiezuinige houding heeft tot diverse malen geleid tot het vervangen van de meter en onbegrip over ons lage verbruik. Contraproductief in energiebesparing dus.
- Contact opnemen met onze verhuurder (...)
- Ik zit in een bedrijvencentrum dus de energie die ik verbruik zit hem in verlichting en laptop/pc. Dit is het minimale wat een bedrijf zal gebruiken.
- Wij hebben een kantoorpand en gebruiken stadsverwarming en verbruiken elektriciteit. Dit doen wij op een bewuste manier. Wij zien op dit moment geen mogelijkheden tot besparing, meer dan we al doen.
- Wij huren een pand inclusief elektra en water. Het is dus zaak voor de gemeente om de eigenaar van ons pand te stimuleren om energiebewust te ondernemen, zodat wij min of meer 'gedwongen' worden om hieraan mee te doen.
- We hebben slechts een beperkte man-capaciteit beschikbaar om nieuwe projecten anders dan in het MJA te onderzoeken

Geen hulp nodig

- Niet nodig

Bijlage 2 Open antwoorden: Wat hebben bedrijven nodig van SBH?

WAT HEBBEN BEDRIJVEN NODIG VAN DE STICHTING BEDRIJVENTERREINEN HELMOND OM (NOG) MEER ENERGIE TE BESPAREN EN/OF ZELF OP TE WEKKEN? OPEN ANTWOORDEN

Subsidies en financiële regelingen

- Hulp bij financiering/subsidies en meedenken hoe alles rendabel gemaakt kan worden

Overig

- Contact opnemen met onze verhuurder (...)
- Geen samenwerking. Dat is alleen maar duurder
- N.v.t. gaat via hoofdkantoor
- Praktijkvoorbeelden laten zien aan bedrijven over het succesvol implementeren van o.a. Ledverlichting, maar dit kunnen ook andere voorbeelden zijn die breed inzetbaar zijn.
- Wij zitten in een verzamelpand
- Zonnepanelen op het dak plaatsen
- Aanbiedingen om energieverbruik te verminderen zoals aanbieden van zonnepanelen en door groot inkopen een lagere prijs bedingen
- Wij hebben een kantoorpand en gebruiken stadsverwarming en verbruiken elektriciteit. Dit doen wij op een bewuste manier. Wij zien op dit moment geen mogelijkheden tot besparing, meer dan we al doen.
- We hebben slechts een beperkte man-capaciteit beschikbaar om nieuwe projecten anders dan in het MJA te onderzoeken

Bijlage 3 Open antwoorden: Wat willen bedrijven nog kwijt?

WILT U VERDER NOG IETS KWIJT MET BETREKKING TOT UW BEDRIJF EN ENERGIEMAATREGELEN?

Suggesties richting SBH en gemeente Helmond

- Graag op de hoogte blijven van de ontwikkelingen t.b.v. de energiematregelen op het bedrijven terrein. Wij als (...) liggen buiten het industrieterrein en dan is het al lastig om iets gezamenlijks te doen
- Evt. waar je op kunt bezuinigen op energie en waar subsidie op te krijgen is
- Ik ben een beginnende ondernemer. Ik heb meer financiële hulp nodig voor mijn plannen/wensen in toekomst
- Ik heb ooit gevraagd of het in onze situatie mogelijk is om het energie convenant te ondertekenen maar heb hier noooit antwoord op gekregen.
- Op dit moment zijn wij onze huisvesting aan het herzien op de toekomst, mogelijk gaan daar dus veranderingen in plaatsvinden. Derhalve achten wij op dit moment maatregelen daarom niet van toepassing. Wij denken op dit moment de nodige maatregelen die nu van toepassingen zijn op ons pand, te hebben genomen. Wel goed om te weten dat er door gemeente Helmond en Bedrijventerrein Helmond acties worden genomen m.b.t. energiematregelen. Wij houden voor ons bedrijf in het achterhoofd dat wij hier te allen tijde informatie over kunnen opvragen dan wel de website kunnen bezoeken voor informatie. Waarvoor dank.
- Wij missen een gezamenlijke broedplaats voor innovaties met betrekking tot één circulaire economie.
- wij zitten in een huurpand en zijn dus mede afhankelijk van de eigenaar

Meer informatie betreffende energiematregelen in bedrijf

- Aangezien wij geen productiebedrijf zijn verbruiken wij relatief weinig energie. Voor het kantoorgedeelte hebben wij reeds maatregelen genomen in de vorm van energiezuinige verlichting Bij onze (les)voertuigen letten wij op het energielabel om te kiezen voor zuinige voertuigen.
- alle lampen enz vervangen door led ed.
- (...) huurt een kantoor en Magazijn van Vastgoed Het Zuiden, we hebben verder geen machines of andere "groot" verbruikers van energie. Natuurlijk denken we graag mee over energiematregelen, maar ik denk niet dat we daar een echte bijdrage in kunnen leveren.
- Daar waar mogelijk is probeert ons bedrijf toch zoveel mogelijk energie maatregelen te nemen. Zo worden continue oudere vrachtwagens vervangen voor nieuwere met een hogere milieunorm (Euro-klasse). Een aantal jaren geleden is de kantoorverlichting aangepast naar Ledverlichting. Voor het transport maken we mede gebruik van de binnenlandse scheepvaart (Inland terminals). We proberen retourvrachten mee te nemen, om zoveel mogelijk het leegrijden te voorkomen. We proberen de volumes van ons transportmaterieel te vergroten (grotere containers, lichtere vrachtwagens etc.)Aangezien wij in onze branche veel energie en power nodig hebben is, dienen wij regelmatig terug te grijpen naar de 'oude' traditionele middelen. Zo hebben wij vorig jaar een test gedaan met elektrische heftrucks. Dit was echter geen succes. Door het intensieve gebruik zijn de accu's veel te snel leeg.
- de afgelopen jaren zijn al diverse maatregelen genomen. In de vragenlijst wordt alleen gevraagd of er op dit moment concrete plannen zijn. Het antwoord is nee, want die zijn al uitgevoerd.
- We zijn er zelf al bewust mee bezig omdat wij per jaar zoveel gebruiken en dus er ook op kunnen besparen
- Het voornaamste energieverbruik binnen ons bedrijf was de verlichting. Die hebben we inmiddels geheel vervangen door led verlichting.
- ik denk dat we als eerste in Nederland echt warmte terugwinnen uit perslucht compressoren.
- In het verleden hebben wij aan veel projecten meegedaan en diverse scans laten uitvoeren. Wij weten waar onze verbeterpunten zitten maar die zijn simpelweg niet in een keer te realiseren omdat de investering te veel is. Door de jaren heen zullen we de probleempunten aan gaan pakken.
- Mijn inbreng qua besparingen is minimaal omdat ik al zeer weinig energie verbruik. Mijn klanten zullen wel veel geld en energie kunnen besparen met mijn monitoringssysteem voor de spoorbranche: (...). In die zin lever ik mijn bijdrage al op hoog niveau.
- Op twee van onze andere vestigingen in Nederland (Veghel en Zwijndrecht) is reeds een

zonnestroomproject gerealiseerd met een vermogen van 2,3 MW, bestaande uit ca 9.000 zonnepanelen.

- Wij gaan zo zuinig om als mogelijk met energie onze rekening is iedere maand lager als een huishouding
- Wij nemen deel aan de collectiviteit van de werkgevers organisatie Metaalunie.
- Wij zijn aangesloten bij collectiviteit werkgevers organisatie Metaalunie
- Wij zijn een handelsmaatschappij en hebben geen machinepark o.i.d. M.b.t. de energiemaatregelen van het normale dagelijks verbruik van energie hebben we div. maatregelen getroffen zoals goede isolatie van verwarmingsbuizen, timer op verwarming, automatische schakelaars op verlichting. Naar mijn mening is deze enquête niet echt voor ons van toepassing.
- Wij zijn een kleinverbruiker voor zowel gas als elektra. Wij kiezen bewust welke ruimtes worden verwarmd en welke ruimte minder worden verwarmd. We kopen voor al onze vestigingen centraal in (via een inkooporganisatie die met veilingen werkt) .Daarnaast zitten we in Helmond in een gehuurd pand en niet in een eigen pand. In onze situatie is er denk ik weinig winst (zowel financieel als op het gebied van energiebewustzijn) te behalen.
- Wij zijn een relatieve kleinverbruiker met een minimum aan machines. We zitten in een nagenoeg nieuw pand van 2012 met energiezuinige verlichting dus energiemaatregelen zijn niet een eerste prioriteit
- We hebben een eigen energie- en milieu beleidsplan waarbij we zelf maatregelen nemen / hebben genomen om energie te besparen.

Bedrijven afhankelijk van derden

- Aangezien wij huren inclusief elektra en water, is het zaak om onze verhuurder in actie te laten komen. Wij zijn zeker geïnteresseerd in energiebewust ondernemen, maar zijn in veel gevallen gebonden doordat we afhankelijk zijn van de verhuurder. (bijv. ook wat betreft aanpassingen aan het pand etc.)
- Aangezien wij ons kantoor huren en zeer kleinschalig zijn, houden wij ons hier minder mee bezig.
- al deze beslissingen worden gemaakt op ons hoofdkantoor te Ede. Wij hebben als filiaalwinkel niet zo'n grote inzage in deze kwestie.
- Een bedrijfspand wat te huur wordt aangeboden moet aan de wettelijke norm voldoen om minimaal een "B" te scoren op de "regeling energieprestatie gebouwen". Echter in ons geval loopt het huurcontract nog 3 jaar en kunnen we in de tussenliggende tijd de huurder niet dwingen om aan deze wettelijke norm te voldoen wat we erg zuur vinden m.b.t. het milieu en onze energie uitgaven, ook hiervoor zou vanuit de wet regelgeving moeten zijn
- Ons bedrijf gebruikt niet veel meer dan een huishoudens van dit aantal mensen. We zitten in een huurruimte in een bedrijvenverzamelgebouw. De stroomleverancier kunnen wij niet kiezen. Zelf stroom opwekken is voor ons volume en huurhuisvesting niet rendabel. Verhuurders nemen nooit de kosten over bij verhuizing. Indien we nieuwbouw zouden plegen zou hier zeker wel naar gekeken worden, maar dat is nu niet aan de orde.
- Onze huisbaas regelt het energiebeleid, wij hebben daar geen zeggenschap over. Wij zijn er dus niet mee bekend hoe onze huisbaas in het energiebeleid staat.
- wij hebben op lokaal gebied hier niets over te zeggen, gaat via hoofdkantoor in Rotterdam
- Wij huren een kantoorruimte in een groot pand en daarom zijn wij niet belast met maatregelen die het pand of gebouw betreffen. Kleine dingen, zoals apparaten en licht, houden we zelf natuurlijk in de gaten.
- Wij huren een ruimte bij (...). Wij zijn afhankelijk van hen m.b.t energiebeleid
- Wij huren kantoor incl. faciliteiten (energie) op de Automotive campus via de gemeente Helmond. De gemeente Helmond maakt dus de afspraken met de energieleverancier. Hierop hebben wij geen verdere directe invloed.
- Wij huren thans 3 aaneengesloten panden. Om tot een efficiënter energieverbruik te komen zou ook de verhuurder tegemoet moeten komen. Dit is altijd lastig. Ik heb de verhuurder meerdere malen verzocht om het geheel te kopen om zodoende eigen initiatieven, waaronder energiebesparende maatregelen, uit te kunnen voeren.
- Wij zitten op een bedrijventerrein en huren een unit. Wij maken niets, wij gebruiken alleen de normale energie voor verlichting en verwarming.

Overig

- Als gevolg van een grote brand dienen wij naar de tekentafel te gaan om de opbouw van ons bedrijf gestalte te geven we zullen hierbij ook zeker gaan kijken naar mogelijkheden om energiemaatregelen te nemen toe te passen
- Excuses voor de negatieve antwoorden. Wij zijn een startup, hebben nog geen omzet en productie en zijn volledig gefocust op het ontwikkelen van verkoopbare producten. Tijdens het opzetten van de productie wordt energie-management relevant en zullen wij daar veel meer aandacht aan besteden. Het ontwerp van ons productieproces is energie en milieuvriendelijk voor zover dat kan bij en proces waarbij gebakken wordt.
- Wij hebben dan wel fors geïnvesteerd in zonne-energie, echter wordt dit hier gefrustreerd en staat het economisch resultaat in geen verhouding met Duitsland.
- Voor mijn bedrijf is dit niet zo relevant. Ik ben nl. alleen
- We zijn een relatief kleine kantoororganisatie.
- Wij gaan in de nabije toekomst totaal een nieuw bedrijf bouwen
- Wij zijn een kantoor met uitsluiten administratieve werkzaamheden dus m.i. is e.e.a. voor ons niet zo interessant